

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, czerwiec 2010

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/78/2010

**POLSKA I POLACY PO KATASTROFIE
POD SMOLEŃSKIEM**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

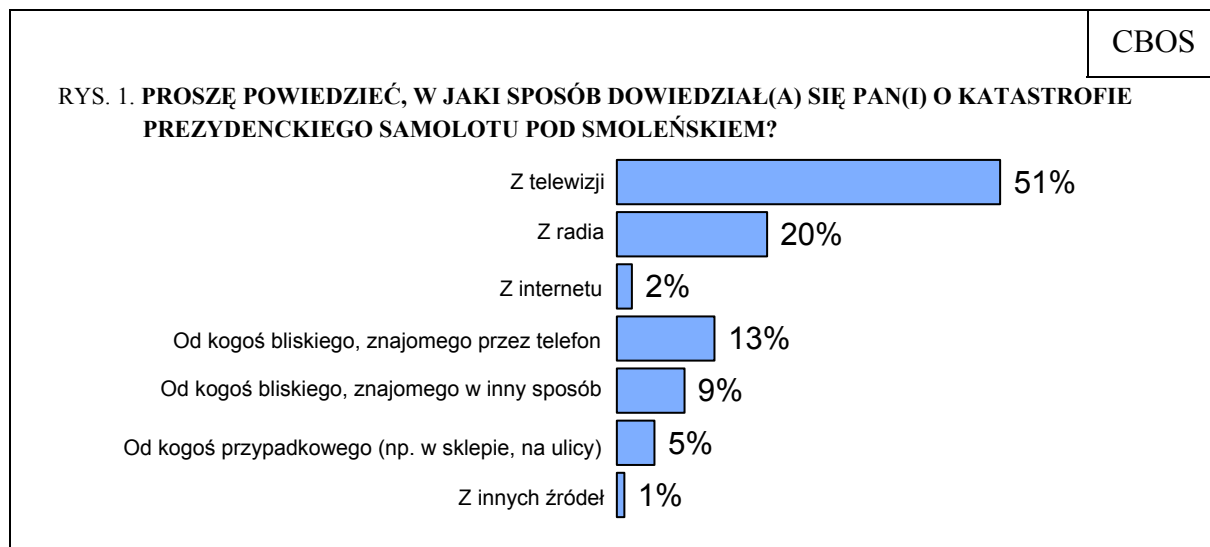
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Szok, jakim był tragiczny wypadek prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem, i manifestacja uczuć przez Polaków w czasie żałoby narodowej mogły modyfikować postawy społeczne wobec polityki i polityków. W ostatnim sondażu¹ zapytaliśmy ankietowanych o to, jak – z pewnej już perspektywy – oceniają ten okres naszej najnowszej historii i jakie jego skutki przewidują. Interesowała nas także społeczna percepcja tego tragicznego wydarzenia, źródła informacji o nim, a także udział Polaków w poszczególnych fazach uroczystości pogrzebowych.

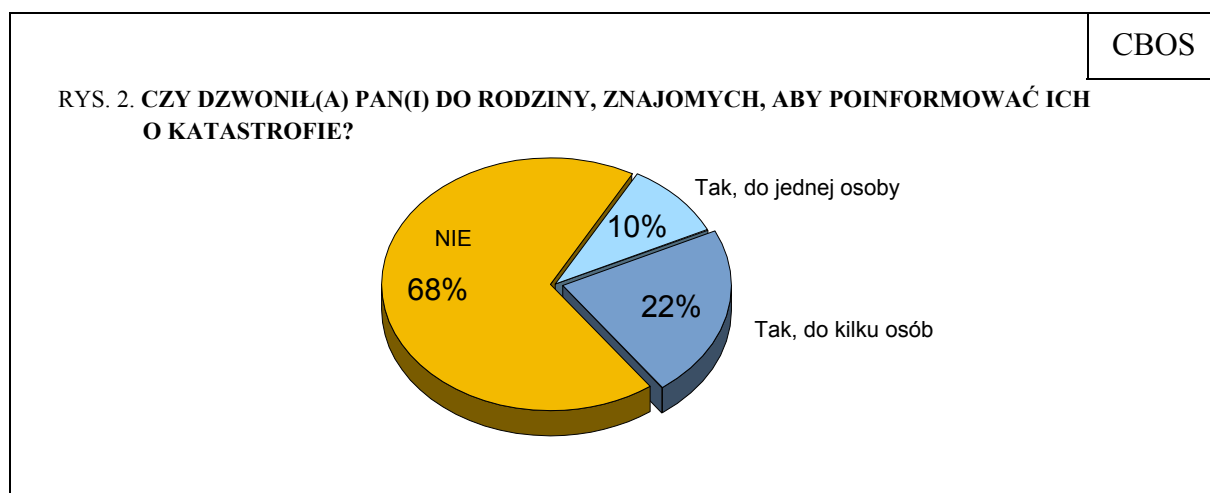
REAKCJE

Podstawowym źródłem informacji o tym, co się zdarzyło dziesiątego kwietnia pod Smoleńskiem, był przekaz telewizyjny. Połowa Polaków (51%) dowiedziała się z telewizji o katastrofie prezydenckiego samolotu. Co piąty badany (20%) usłyszał o tym wydarzeniu z radia. Relatywnie często informacji na ten temat dostarczał także żywy przekaz (w sumie 27%) – informacja od bliskich lub znajomych uzyskana bezpośrednio lub telefonicznie albo też wiadomość od przypadkowych osób spotkanych na ulicy lub w sklepie. Znaczenie telewizji jako źródła informacji jest tym większe, im niższy jest poziom wykształcenia badanych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (240) przeprowadzono w dniach 8 – 13 maja 2010 roku na liczącej 1000 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

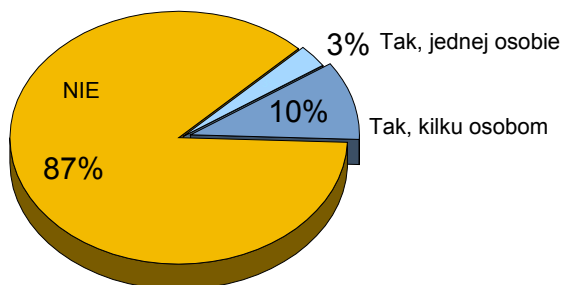
Co trzeci ankietowany przekazał tę informację dalej, dzwoniąc do rodziny lub znajomych, przy czym ponad jedna piąta (22%) zawiadomiła w ten sposób kilka osób, a co dziesiąty (10%) dzwonił tylko do jednej osoby.

Mniej popularną drogą przekazu informacji, ale wykorzystywaną przez 13% ankietowanych, były esemesy lub internet. Ten sposób dobrze służy szerszemu przepływowi informacji – zdecydowana większość tej grupy badanych przekazała wiadomość o katastrofie kilku osobom.

CBOS

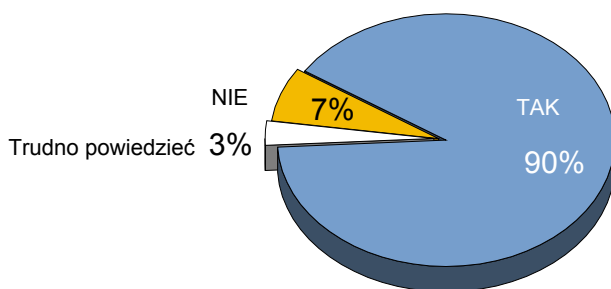
RYS. 3. CZY PRZEKAZYWAŁ(A) PAN(I) TĘ WIADOMOŚĆ W INNY SPOSÓB (NP. SMS-EM, E-MAILEM)?

Dla zdecydowanej większości Polaków katastrofa pod Smoleńskiem była wstrząsem – 90% badanych deklaruje, że byli tym wydarzeniem głęboko poruszeni. Jednak są wśród Polaków także tacy, choć nieliczni (7%), którzy nie czuli szczególnego żalu i nie uczestniczyli w powszechnym przeżywaniu żałoby.

CBOS

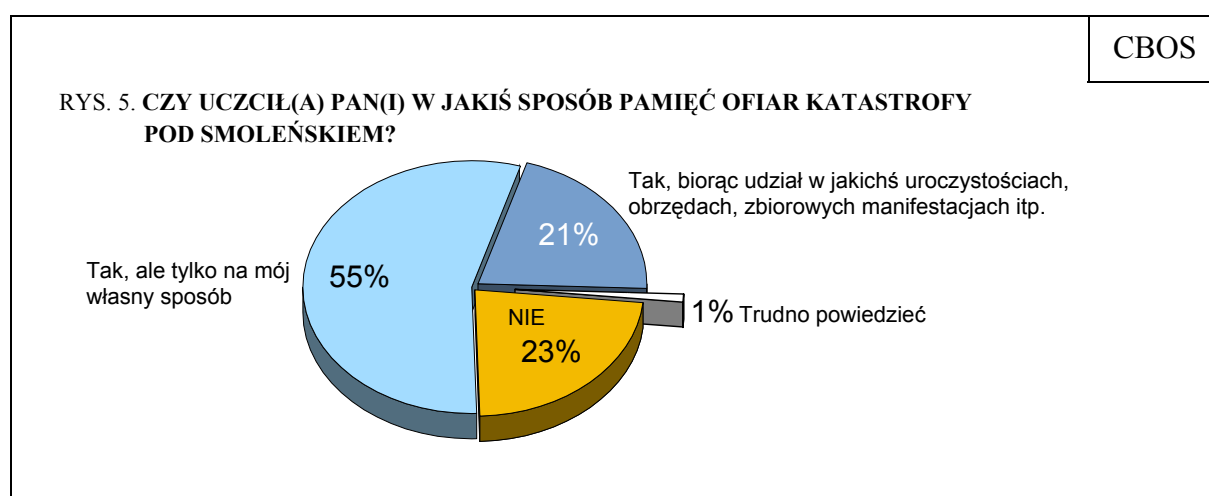
RYS. 4. CZY CZUŁ(A) SIĘ PAN(I) PORUSZONY(A) TYMI WYDARZENIAMI, CZUŁ(A) PAN(I) ŻAL I PRZEŻYWAŁ(A) JAKIEGOŚ RODZAJU ŻAŁOBĘ?

Tragedia pod Smoleńskiem słabiej przekładała się na osobiste odczucia, szczególnie w przypadku osób obojętnych religijnie i w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych (19%). Do braku poczucia żałoby i osobistego przeżywania tej tragedii nieco częściej niż inni przyznawały się także osoby młode, do 24 roku życia (13%), w tym uczniowie i studenci (12%). Wśród grup społeczno-zawodowych częściej niż przeciętnie nie podzielali tego rodzaju odczuć badani pracujący na własny rachunek (17%), być może w większym stopniu niż inni żyjący pod presją własnych problemów.

UCZESTNICTWO

Pamięć ofiar katastrofy pod Smoleńskiem w sumie uczuło w jakiś sposób ponad trzy czwarte Polaków. Co piąty ankietowany (21%) wziął bezpośredni udział w jakichś zbiorowych uroczystościach czy obrzędach poświęconych pamięci ofiar katastrofy prezydenckiego samolotu. Ponad połowa respondentów (55%) uczuła ich pamięć indywidualnie, na swój własny sposób. Prawie co czwarty badany (23%) nie uczestniczył w żadnych zbiorowych uroczystościach poświęconych pamięci osób, które poniosły śmierć pod Smoleńskiem, ani nie uczcił ich pamięci w żaden inny sposób.

Jeśli chodzi o formy zbiorowego przeżywania żałoby narodowej, to ich rodzaj zależał przede wszystkim od możliwości, jakie mieli ankietowani – bezpośredniego uczestniczenia w uroczystościach blisko swego miejsca zamieszkania albo wyjazdu do innych miejscowości, gdzie takie uroczystości się odbywały.

W skali całej populacji tylko nieliczni badani byli na trasie przejazdów konduktów żałobnych ofiar katastrofy pod Smoleńskiem lub uczestniczyli w uroczystościach pogrzebowych (po 3%). Nieliczne osoby uczestniczyły w mszy św. na placu Piłsudskiego w Warszawie za ofiary katastrofy lub w mszy żałobnej za parę prezydencką w archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie (2%). Wśród ogółu Polaków niewielu było takich, którzy mieli szansę osobiście pożegnać prezydenta z małżonką oddając im hołd przed trumnami w Pałacu Prezydenckim, wpisać się do księgi pamiątkowej wyłożonej w pałacu prezydenckim lub uczestniczyć w uroczystościach pogrzebowych pary prezydenckiej w Krakowie (po 1%).

		CBOS
<p>Polacy na różne sposoby wyrażali swoje uczucia w czasie trwania żałoby narodowej. Czy może Pan(i) powiedzieć, czy:</p>		
<p>▪ w osobistej modlitwie wspominał(a) Pan(i) ofiary katastrofy?</p>		
Tak		58%
Nie		42%
<p>▪ uczestniczył(a) Pan(i) w mszy św., nabożeństwie, wspólnej modlitwie za ofiary katastrofy pod Smoleńskiem w swoim miejscu zamieszkania?</p>		
Tak		44%
Nie		56%
<p>▪ wywiesił(a) Pan(i) przed swoim domem/mieszkańciem, w oknie flagę narodową z kirem?</p>		
Tak		26%
Nie		74%
<p>▪ zapalił(a) Pan(i) znicze lub położył(a) kwiaty dla uczczenia ofiar katastrofy w innym miejscu niż pod Pałacem Prezydenckim?</p>		
Tak		19%
Nie		81%
<p>▪ zawiesił(a) Pan(i) na samochodzie flagę narodową lub czarną wstążeczkę?</p>		
Tak		11%
Nie		89%
<p>▪ ubierał(a) się Pan(i) na czarno lub nosił(a) Pan(i) przy ubraniu czarną wstążeczkę?</p>		
Tak		8%
Nie		92%
<p>▪ wpisał(a) się Pan(i) do księgi kondolencyjnej w innym miejscu niż Pałac Prezydencki, np. w swoim miejscu zamieszkania, w internecie?</p>		
Tak		5%
Nie		95%
<p>▪ zapalił(a) Pan(i) znicze lub położył(a) kwiaty pod Pałacem Prezydenckim?</p>		
Tak		4%
Nie		96%
<p>▪ był(a) Pan(i) na trasie przejazdowej konduktów żałobnych ofiar katastrofy pod Smoleńskiem?</p>		
Tak		3%
Nie		97%
<p>▪ uczestniczył(a) Pan(i) w uroczystościach pogrzebowych innych ofiar katastrofy?</p>		
Tak		3%
Nie		97%
<p>▪ uczestniczył(a) Pan(i) w mszy św. na Placu Piłsudskiego w Warszawie za ofiary katastrofy pod Smoleńskiem lub w mszy żałobnej za parę prezydencką w archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie?</p>		
Tak		2%
Nie		98%
<p>▪ pożegnał(a) Pan(i) prezydencką parę oddając im hołd przed trumnami w Pałacu Prezydenckim?</p>		
Tak		1%
Nie		99%
<p>▪ wpisał(a) się Pan(i) do księgi kondolencyjnej znajdującej się w Pałacu Prezydenckim?</p>		
Tak		1%
Nie		99%
<p>▪ uczestniczył(a) Pan(i) w uroczystościach pogrzebowych pary prezydenckiej w Krakowie?</p>		
Tak		1%
Nie		99%
<p>▪ wyraził(a) Pan(i) swoje uczucia w inny sposób?</p>		
Tak		30%
Nie		70%

Najpopularniejszą formą uczczenia pamięci ofiar tej tragedii była własna modlitwa: ponad połowa ankietowanych (58%) deklaruje, że modliła się za dusze osób poległych w katastrofie pod Smoleńskiem. Czyniły to także osoby niepraktykujące, które nie biorą udziału w praktykach religijnych (31%) lub robią to tylko sporadycznie (40%). Ponad dwie piąte badanych (44%) uczestniczyło w mszach lub wspólnych uroczystościach religijnych za ofiary katastrofy, organizowanych w ich miejscu zamieszkania. Popularną formą demonstrowania swych uczuć i uczestniczenia w żałobie narodowej było wywieszanie przed swoim domem lub mieszkaniem albo też umieszczanie w oknie flagi państwowej z kirem (26%). Co piąty respondent (19%) dla uczczenia pamięci ofiar tej katastrofy zapalił znicz lub złożył kwiaty w jakimś miejscu do tego przeznaczonym w miejscowości, w której mieszka.

Do widocznych znaków uczestniczenia w żałobie narodowej należało także zawieszanie flagi państwowej lub czarnej, żałobnej wstążki na samochodzie (11%) albo też umieszczanie znaku żałoby na ubraniu lub ubieranie się na czarno (8%). Co dwudziesty badany (5%) deklaruje, że wpisał się do którejś z ksiąg kondolencyjnych wyłożonych w różnych miejscach kraju, związanych z ofiarami tego tragicznego wypadku, a także dostępnych w internecie. Jeśli deklaracje badanych potraktować jako miarodajne, to można stwierdzić, że w dniach żałoby narodowej najwięcej Polaków uczciło pamięć ofiar zapalając znicze lub składając kwiaty przed Pałacem Prezydenckim na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie (4%).

Uczestnictwu w żałobie narodowej, mszach i uroczystościach funeralnych, poświęconych osobom poległym w katastrofie pod Smoleńskiem, towarzyszyło duże zainteresowanie tymi uroczystościami wśród ogółu Polaków. Zarówno ci, którzy nie mieli możliwości wzięcia udziału w jakiegokolwiek formie w tych obchodach, jak i uczestniczący w nich, w zdecydowanej większości śledzili te wydarzenia za pośrednictwem mediów.

Relacje o katastrofie oraz związanych z nią wydarzeniach były oglądane niemal powszechnie w telewizji (92%). Ponad dwie trzecie ankietowanych (70%) na bieżąco śledziło informacje na ten temat w radiu. Niewiele mniej osób (63%) systematycznie zapoznawało się z tym, co na temat katastrofy pod Smoleńskiem i uroczystościach pogrzebowych pisano w prasie. Jednocześnie niemal co trzeci badany (31%) kupił numer specjalny któregoś z dzienników lub tygodników poświęconych tylko tym wydarzeniom. Niespełna połowa ankietowanych (47%) wykorzystywała internet do zdobywania informacji na ten temat.

		CBOS
Czy w czasie trwania żałoby narodowej:		
▪ oglądał(a) Pan(i) na bieżąco informacje o katastrofie i związanych z nią wydarzeniach w telewizji?		
Tak		92%
Nie		8%
▪ słuchał(a) Pan(i) na bieżąco informacji o katastrofie i związanych z nią wydarzeniach w radiu?		
Tak		70%
Nie		30%
▪ czytał(a) Pan(i) na bieżąco informacje o katastrofie i związanych z nią wydarzeniach w gazetach?		
Tak		63%
Nie		37%
▪ czytał(a) Pan(i) na bieżąco informacje o katastrofie i związanych z nią wydarzeniach w internecie?		
Tak		47%
Nie		53%
▪ kupił(a) Pan(i) numer specjalny gazet codziennych lub tygodników poświęconych tragedii pod Smoleńskiem?		
Tak		31%
Nie		69%

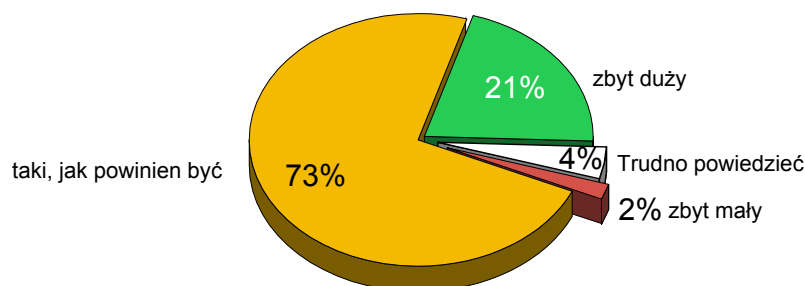
OCENY

Obserwacji zachowań współobywateli w czasie żałoby narodowej towarzyszyły zdecydowanie pozytywne odczucia. Polaków niemal powszechnie podnosiło na duchu zachowanie rodaków w tym szczególnym okresie (96% wskazań), przy czym ponad połowa oceniła je wyraźnie pozytywnie. Mniej zdecydowanie, ale w sumie także pozytywnie, oceniana jest również postawa klasy politycznej. Zdaniem ogromnej większości ankietowanych (90%) zachowaniu polityków podczas żałoby narodowej nie można niczego zarzucić. Również postawa Kościoła i jego przedstawicieli w tym okresie jest przez badanych akceptowana bez zastrzeżeń (90%). Według oceny respondentów, także relacje telewizyjne były robione taktownie – zarówno telewizja publiczna (90%), jak i telewizje komercyjne (89%) zostały przez Polaków pozytywnie ocenione.

		CBOS
Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) postawę [...] w okresie żałoby narodowej?		
◆ Polaków ogółem		
Zdecydowanie pozytywnie	58%	96%
Raczej pozytywnie	38%	
Raczej negatywnie	2%	3%
Zdecydowanie negatywnie	1%	
Trudno powiedzieć	1%	
◆ polityków		
Zdecydowanie pozytywnie	39%	90%
Raczej pozytywnie	51%	
Raczej negatywnie	4%	5%
Zdecydowanie negatywnie	1%	
Trudno powiedzieć	5%	
◆ Kościoła		
Zdecydowanie pozytywnie	49%	90%
Raczej pozytywnie	41%	
Raczej negatywnie	3%	4%
Zdecydowanie negatywnie	1%	
Trudno powiedzieć	6%	
◆ telewizji publicznej – TVP		
Zdecydowanie pozytywnie	50%	90%
Raczej pozytywnie	40%	
Raczej negatywnie	4%	6%
Zdecydowanie negatywnie	2%	
Trudno powiedzieć	4%	
◆ innych telewizji niż TVP		
Zdecydowanie pozytywnie	45%	89%
Raczej pozytywnie	44%	
Raczej negatywnie	4%	5%
Zdecydowanie negatywnie	1%	
Trudno powiedzieć	6%	

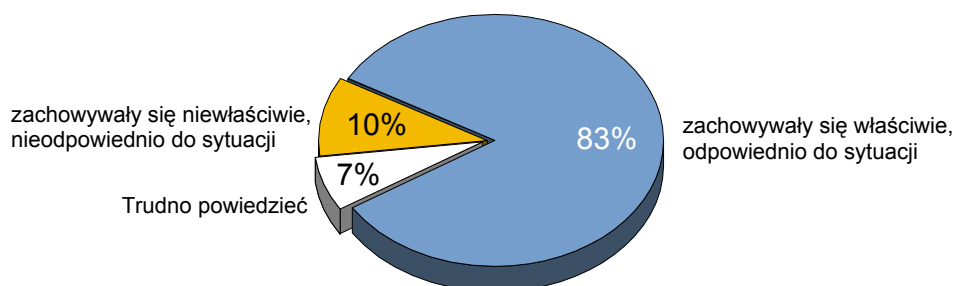
Według zdecydowanej większości Polaków (73%), udział duchowieństwa w uroczystościach związanych z katastrofą był odpowiedni. Co piąty ankietowany (21%) uważa jednak, że obecność przedstawicieli Kościoła na tych uroczystościach była nadmiernie eksponowana. Jak można było się domyślić, uczestnictwo księży w tych uroczystościach i ich religijny charakter wydawały się rażące przede wszystkim osobom niewierzącym – nieuczestniczącym w praktykach religijnych lub robiącym to tylko sporadycznie, kilka razy w roku (po 32%). W jeszcze większym stopniu organizowanie uroczystości pogrzebowych, zgodnie z wymaganiami katolickiej liturgii, wydawało się niewłaściwe osobom deklarującym lewicowe poglądy polityczne (36%).

RYS. 6. CZY, PANA(I) ZDANIEM, UDZIAŁ KOŚCIOŁA, DUCHOWIEŃSTWA W UROCZYSTOŚCIACH ZWIĄZANYCH Z KATASTROFĄ BYŁ:

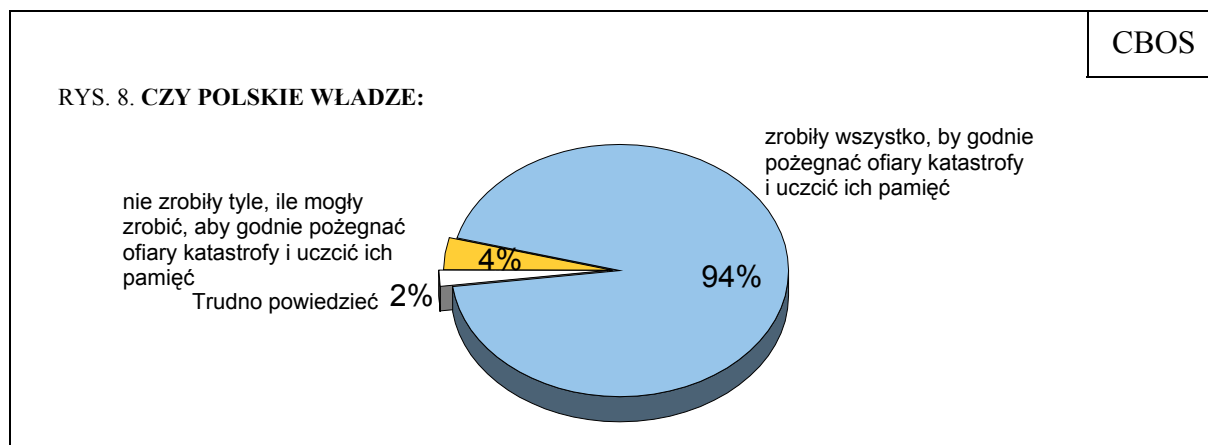

Zdaniem zdecydowanej większości Polaków, w obliczu tragedii, jaką była katastrofa prezydenckiego samolotu, która wydarzyła się poza granicami kraju, władze państwowe stanęły na wysokości zadania i odpowiednio do sytuacji rozwiązywały problemy i organizowały wszystkie czynności z tym związane. Ponad cztery piąte badanych (83%) wystawia pozytywne oceny rządowi, urzędnikom Kancelarii Prezydenta oraz wypełniającemu obowiązki prezydenta marszałkowi Sejmu. Zastrzeżenia do działań władz państwowych zgłosił co dziesiąty ankietowany (10%).

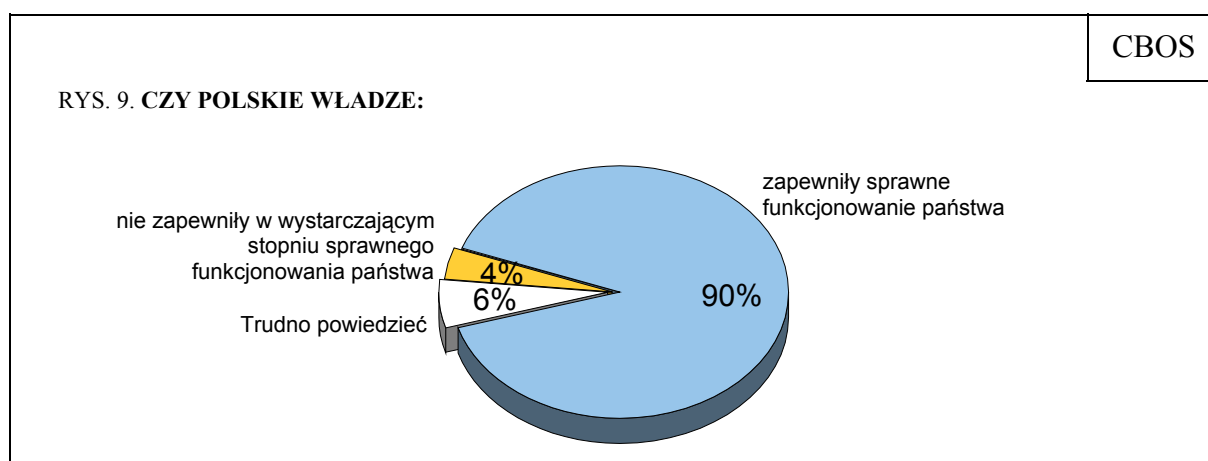
RYS. 7. JAK PAN(I) OCENIA DZIAŁANIA POLSKICH WŁADZ PO KATASTROFIE LOTNICZEJ POD SMOLEŃSKIEM? CZY POLSKIE WŁADZE:

Polacy są niemal jednomyślni w ocenie, że polskie władze zrobiły wszystko, by godnie pożegnać ofiary katastrofy i uczcić ich pamięć (94%).

Jednoznacznie pozytywnie ocenione zostały także działania władz podejmowane w trudnej sytuacji śmierci tak wielu wysokich urzędników państwowych – głowy państwa, szefa NBP i najważniejszych dowódców wojskowych. Polacy są zdania, że w tym trudnym okresie władze, na które spadł ciężar odpowiedzialności za państwo, zapewniły jego sprawne funkcjonowanie (90%).

OCENY SKUTKÓW

Wstrząs po katastrofie prezydenckiego samolotu i śmierci tak wielu wybitnych postaci życia publicznego wywołał wśród ludzi potrzebę bycia razem i wspólnego przeżywania tego, co się stało. Rodzące się spontanicznie i masowe inicjatywy uczczenia pamięci osób, które zginęły, wpłynęły na odświeżenie więzi społecznych. Polacy niejako na nowo poczuli się wspólnotą narodową, którą połączył smutek po stracie głowy państwa. Ten jednoczący aspekt smoleńskiej katastrofy dostrzega ponad cztery piąte badanych (83%), którzy są zdania, że okres żałoby narodowej zjednoczył Polaków i wyzwolił w nich poczucie solidarności.

Większość ankietowanych jest zdania, że uczucia wyzwolone w tym okresie i przeżycia zbiorowe związane z żałobą narodową pozostawią trwały ślad w świadomości społecznej (63%) i wzmocnią postawy patriotyczne wśród Polaków (58%). Doświadczenia tego okresu wpłyną także, zdaniem badanych, na funkcjonowanie sfery politycznej i mogą modyfikować sympatie polityczne Polaków – ponad trzy czwarte respondentów (77%) jest zdania, że to, co się stało po dziesiątym kwietnia, wpłynie na ich polityczne wybory. Niewiele mniej osób (74%) przewiduje, że katastrofa pod Smoleńskiem oraz to, co się działo w Polsce w okresie żałoby narodowej, stanie się przedmiotem gry politycznej w kampanii przed wyborami prezydenckimi.

		CBOS
Jak Pan(i) sądzi, czy katastrofa pod Smoleńskiem oraz to, co się działo w Polsce w okresie żałoby narodowej...		
♦ wyzwoliło poczucie solidarności w społeczeństwie?		
Zdecydowanie tak	34%	83%
Raczej tak	49%	
Raczej nie	10%	12%
Zdecydowanie nie	2%	
Trudno powiedzieć	5%	
♦ pozostawi trwały ślad w ludziach?		
Zdecydowanie tak	22%	63%
Raczej tak	41%	
Raczej nie	25%	29%
Zdecydowanie nie	4%	
Trudno powiedzieć	8%	
♦ wzmocni postawy patriotyczne wśród Polaków?		
Zdecydowanie tak	14%	58%
Raczej tak	44%	
Raczej nie	27%	31%
Zdecydowanie nie	4%	
Trudno powiedzieć	11%	
♦ ograniczy liczbę konfliktów w polityce?		
Zdecydowanie tak	3%	22%
Raczej tak	19%	
Raczej nie	46%	67%
Zdecydowanie nie	21%	
Trudno powiedzieć	11%	
♦ wpłynie na wybory polityczne Polaków?		
Zdecydowanie tak	23%	77%
Raczej tak	54%	
Raczej nie	13%	14%
Zdecydowanie nie	1%	
Trudno powiedzieć	9%	
♦ stanie się przedmiotem gry politycznej w kampanii wyborczej przed wyborami prezydenckimi?		
Zdecydowanie tak	29%	74%
Raczej tak	45%	
Raczej nie	12%	14%
Zdecydowanie nie	2%	
Trudno powiedzieć	12%	

Emocje, które ujawniły się w okresie żałoby narodowej, i pozytywne wrażenia dotyczące zachowania Polaków, klasy politycznej, władzy nie przełożą się jednak, zdaniem większości ankietowanych, na zmianę sposobu funkcjonowania sfery politycznej i złagodzenie obyczajów w tej dziedzinie życia społecznego. Dwie trzecie badanych (67%) jest zdania, że przeżycia związane ze smoleńską katastrofą i okresem żałoby narodowej nie wpłyną na ograniczenie liczby konfliktów w polityce. Można przypuszczać, że zdaniem Polaków konflikt jest nieodłączną częścią polityki i nawet silne doświadczenia i głębokie przeżycia zbiorowe nie zmienią tego faktu.

Z uzyskanych deklaracji wynika, że ponad trzy czwarte Polaków uczciło w jakiś sposób pamięć ofiar katastrofy prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem. Co piąty ankietowany wziął bezpośredni udział w zbiorowych uroczystościach lub obrzędach poświęconych pamięci ofiar tej tragedii. Najpopularniejszą formą uczczenia ich pamięci była indywidualna modlitwa, a także uczestnictwo w mszach lub uroczystościach religijnych poświęconych ofiarom tej katastrofy, organizowanych w miejscu zamieszkania. Popularnymi formami demonstrowania swych uczuć i uczestniczenia w żałobie narodowej było wywieszanie przed swoim domem lub mieszkaniem albo też umieszczanie w oknie flagi państwowej z kirem, a także zapalenie znicza lub złożenie kwiatów w miejscu poświęconym ofiarom. Do widocznych znaków uczestniczenia w żałobie narodowej należało także zawieszanie żałobnej wstążeczki na samochodzie albo też umieszczanie znaku żałoby na ubraniu. Z uroczystości organizowanych w różnych miejscach kraju najwięcej osób zgromadziło w tych dniach wspólne przeżywanie żałoby przed Pałacem Prezydenckim na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie, gdzie ludzie palili znicze lub składali kwiaty.

Polacy bardzo pozytywnie oceniają postawę i zachowania rodaków w okresie żałoby narodowej. Jednoznacznie pozytywnie postrzegają także postawę klasy politycznej, a także osób sprawujących władzę oraz Kościoła. Pozytywnie ocenione zostały także zaangażowanie i sprawność organizacyjna rządzących. Respondenci są zdania, że okres żałoby zjednoczył Polaków i wyzwolił w nich poczucie solidarności. Większość ankietowanych życzyłaby

sobie, by przeżycia te pozostawiły trwałe ślady w świadomości społecznej i wzmocniły postawy patriotyczne wśród Polaków. Zdecydowana większość przewiduje jednak, że tragiczna katastrofa będzie tak czy inaczej wykorzystywana w toku kampanii wyborczej, a zarazem nie pozostanie bez wpływu na decyzje wyborcze Polaków. Pozytywny wymiar ocen okresu żałoby narodowej nie zmienia przekonania, że konflikty polityczne – mimo tej katastrofy – nadal będą tak liczne jak do tej pory.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

Tabela 1

		Czy uczcił(a) Pan(i) w jakiś sposób pamięć ofiar katastrofy pod Smoleńskiem?				Liczba osób
		Tak, biorąc udział w jakichś uroczystościach, obrzędach, zbiorowych manifestacjach itp.	Tak, ale tylko na mój własny sposób	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		21	55	23	1	1000
Płeć	Mężczyźni	20	53	26	1	476
	Kobiety	23	57	20	1	524
Wiek	18-24 lata	28	48	24		133
	25-34	15	58	27	1	191
	35-44	28	51	20		160
	45-54	19	57	23	1	150
	55-64	19	60	20	1	186
	65 lat i więcej	21	56	22	1	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	49	26	1	376
	Miasto do 20 tys.	25	58	17		131
	20-100 tys.	22	57	20	1	192
	101-500 tys.	11	61	27	1	166
	501 tys. i więcej mieszk.	22	59	19		135
Wykształcenie	Podstawowe	24	51	24	1	253
	Zasadnicze zawodowe	19	57	24		257
	Średnie	19	58	22	1	337
	Wyższe	26	54	20		153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	48	19	1	85
	Średni personel, technicy	19	65	17		33
	Pracownicy adm.-biurowi	19	61	20		65
	Pracownicy usług	18	55	25	1	72
	Robotnicy wykwalifikowani	18	64	18		116
	Robotnicy niewykwalifik.	34	46	19		51
	Rolnicy	14	60	25	2	47
	Pracujący na własny rach.	18	49	31	2	47
Bierni zawodowo	Renciści	25	61	14		75
	Emeryci	19	55	25	1	204
	Uczniowie i studenci	31	44	26		77
	Bezrobotni	14	57	29		85
	Gospodynie domowe i inni	19	54	27		42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	31	57	12	1	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	28	44	27		80
	sekt. prywat. poza rolnict.	16	57	26	1	230
	prywatnym gosp. rolnym	15	53	30	2	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	22	49	28	1	184
	501-750	24	60	17		121
	751-1000	21	56	22	2	154
	1001-1500	17	60	23		129
	Powyżej 1500 zł	20	57	23		143
Ocena własnych war. mater.	Złe	19	53	27	1	186
	Średnie	20	58	21	0	443
	Dobre	24	53	22	0	371
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	51	37	11		55
	Raz w tygodniu	28	56	16	1	494
	1-2 razy w miesiącu	15	62	24		138
	Kilka razy w roku	11	55	33	1	185
	W ogóle nie uczestniczy	6	55	38	1	128
Poglądy polityczne	Lewica	14	62	24		138
	Centrum	19	55	25	1	331
	Prawica	27	57	16	0	306
	Trudno powiedzieć	21	50	27	2	225

Tabela 2

		Polacy na różne sposoby wyrażali swoje uczucia w czasie trwania żałoby narodowej. Czy może Pan(i) powiedzieć, czy uczestniczył(a) Pan(i) w mszy św., nabożeństwie, wspólnej modlitwie za ofiary katastrofy pod Smoleńskiem w swoim miejscu zamieszkania?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		44	56	999
Płeć	Mężczyźni	38	62	475
	Kobiety	49	51	524
Wiek	18-24 lata	44	56	133
	25-34	32	68	190
	35-44	42	58	160
	45-54	49	51	150
	55-64	48	52	186
	65 lat i więcej	49	51	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	50	50	375
	Miasto do 20 tys.	55	45	131
	20-100 tys.	38	62	192
	101-500 tys.	37	63	166
	501 tys. i więcej mieszk.	33	67	135
Wykształcenie	Podstawowe	46	54	253
	Zasadnicze zawodowe	47	53	257
	Średnie	45	55	336
	Wyższe	32	68	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	37	63	85
	Średni personel, technicy	32	68	33
	Pracownicy adm.-biurowi	35	65	65
	Pracownicy usług	40	60	72
	Robotnicy wykwalifikowani	52	48	115
	Robotnicy niewykwalifik.	52	48	51
	Rolnicy	43	57	47
	Pracujący na własny rach.	34	66	47
Bierni zawodowo	Renciści	57	43	75
	Emeryci	49	51	204
	Uczniowie i studenci	41	59	77
	Bezrobotni	36	64	85
	Gospodynie domowe i inni	42	58	42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	50	50	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	60	80
	sekt. prywat. poza rolnict.	36	64	229
	prywatnym gosp. rolnym	41	59	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	41	59	184
	501-750	55	45	121
	751-1000	46	54	154
	1001-1500	39	61	129
	Powyżej 1500 zł	34	66	143
Ocena własnych war. mater.	Złe	34	66	186
	Średnie	50	50	443
	Dobre	42	58	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	80	20	55
	Raz w tygodniu	61	39	494
	1-2 razy w miesiącu	28	72	138
	Kilka razy w roku	19	81	184
	W ogóle nie uczestniczy	13	87	128
Poglądy polityczne	Lewica	37	63	138
	Centrum	40	60	330
	Prawica	51	49	306
	Trudno powiedzieć	44	56	225

Tabela 3

		Polacy na różne sposoby wyrażali swoje uczucia w czasie trwania żałoby narodowej. Czy może Pan(i) powiedzieć, czy w osobistej modlitwie wspominał(a) Pan(i) ofiary katastrofy?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		58	42	998
Płeć	Mężczyźni	49	51	476
	Kobiety	66	34	523
Wiek	18-24 lata	45	55	133
	25-34	47	53	190
	35-44	60	40	160
	45-54	60	40	150
	55-64	62	38	186
	65 lat i więcej	72	28	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	58	42	376
	Miasto do 20 tys.	67	33	131
	20-100 tys.	54	46	192
	101-500 tys.	52	48	165
	501 tys. i więcej mieszk.	63	37	135
Wykształcenie	Podstawowe	60	40	253
	Zasadnicze zawodowe	56	44	257
	Średnie	59	41	336
	Wyższe	56	44	152
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	59	41	85
	Średni personel, technicy	56	44	33
	Pracownicy adm.-biurowi	54	46	65
	Pracownicy usług	66	34	72
	Robotnicy wykwalifikowani	55	45	116
	Robotnicy niewykwalifik.	57	43	51
	Rolnicy	60	40	47
	Pracujący na własny rach.	50	50	47
Bierni zawodowo	Renciści	71	29	75
	Emeryci	66	34	204
	Uczniowie i studenci	46	54	77
	Bezrobotni	42	58	85
	Gospodynie domowe i inni	55	45	42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	65	35	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	54	46	80
	sekt. pryw. poza rolnict.	52	48	230
	prywatnym gosp. rolnym	49	51	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	53	47	184
	501-750	64	36	121
	751-1000	64	36	154
	1001-1500	59	41	129
	Powyżej 1500 zł	55	45	143
Ocena własnych war. mater.	Złe	56	44	186
	Średnie	59	41	442
	Dobre	58	42	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	84	16	55
	Raz w tygodniu	70	30	494
	1-2 razy w miesiącu	53	47	137
	Kilka razy w roku	40	60	185
	W ogóle nie uczestniczy	31	69	128
Poglądy polityczne	Lewica	53	47	138
	Centrum	55	45	331
	Prawica	67	33	306
	Trudno powiedzieć	53	47	224

Tabela 4

		Polacy na różne sposoby wyrażali swoje uczucia w czasie trwania żałoby narodowej. Czy może Pan(i) powiedzieć, czy wywiesił(a) Pan(i) przed swoim domem/mieszkańciem, w oknie flagę narodową z kirem?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		26	74	998
Płeć	Mężczyźni	29	71	475
	Kobiety	23	77	523
Wiek	18-24 lata	24	76	133
	25-34	22	78	190
	35-44	29	71	160
	45-54	26	74	150
	55-64	30	70	186
	65 lat i więcej	25	75	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	71	375
	Miasto do 20 tys.	26	74	131
	20-100 tys.	25	75	192
	101-500 tys.	19	81	166
	501 tys. i więcej mieszk.	28	72	135
Wykształcenie	Podstawowe	22	78	253
	Zasadnicze zawodowe	22	78	257
	Średnie	28	72	335
	Wyższe	35	65	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	36	64	85
	Średni personel, technicy	28	72	33
	Pracownicy adm.-biurowi	23	77	65
	Pracownicy usług	31	69	72
	Robotnicy wykwalifikowani	20	80	115
	Robotnicy niewykwalifik.	29	71	51
	Rolnicy	35	65	47
	Pracujący na własny rach.	28	72	47
Bierni zawodowo	Renciści	21	79	75
	Emeryci	27	73	204
	Uczniowie i studenci	15	85	77
	Bezrobotni	26	74	85
	Gospodynie domowe i inni	25	75	42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	34	66	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	26	74	80
	sekt. pryw. poza rolnict.	24	76	228
	prywatnym gosp. rolnym	30	70	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	20	80	184
	501-750	24	76	121
	751-1000	24	76	154
	1001-1500	24	76	129
	Powyżej 1500 zł	30	70	143
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	80	186
	Średnie	23	77	442
	Dobre	33	67	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	40	60	55
	Raz w tygodniu	32	68	494
	1-2 razy w miesiącu	28	72	137
	Kilka razy w roku	14	86	184
	W ogóle nie uczestniczy	10	90	128
Poglądy polityczne	Lewica	30	70	138
	Centrum	26	74	330
	Prawica	33	67	306
	Trudno powiedzieć	15	85	224

Tabela 5

		Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) postawę Polaków ogółem w okresie żałoby narodowej?			Liczba osób
		Pozytywnie	Negatywnie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		96	3	1	999
Płeć	Mężczyźni	95	4	1	475
	Kobiety	96	3	1	524
Wiek	18-24 lata	94	6		133
	25-34	96	4	0	191
	35-44	97	2	1	160
	45-54	97	1	2	150
	55-64	95	5	0	185
	65 lat i więcej	94	3	3	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	96	3	1	376
	Miasto do 20 tys.	97	3		131
	20-100 tys.	93	6	1	192
	101-500 tys.	99	1	0	165
	501 tys. i więcej mieszk.	93	5	2	135
Wykształcenie	Podstawowe	95	3	2	253
	Zasadnicze zawodowe	97	2	1	257
	Średnie	95	5	1	336
	Wyższe	94	5	1	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	97	3		85
	Średni personel, technicy	90	10		33
	Pracownicy adm.-biurowi	98	2		65
	Pracownicy usług	92	7	1	72
	Robotnicy wykwalifikowani	98	1	1	116
	Robotnicy niewykwalifik.	93	4	2	51
	Rolnicy	96	4		47
	Pracujący na własny rach.	89	5	6	47
Bierni zawodowo	Renciści	97	2	1	74
	Emeryci	95	4	1	203
	Uczniowie i studenci	97	3		77
	Bezrobotni	96	3	1	85
	Gospodynie domowe i inni	97	1	1	42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	97	2	1	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	95	5		80
	sekt. pryw. poza rolnict.	94	4	1	230
	prywatnym gosp. rolnym	96	4		46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	96	4	1	183
	501-750	99	1		121
	751-1000	96	3	0	154
	1001-1500	93	4	3	129
	Powyżej 1500 zł	93	6	1	143
Ocena własnych war. mater.	Złe	94	5	2	186
	Średnie	97	3	1	442
	Dobre	95	3	1	371
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	97	3		55
	Raz w tygodniu	97	2	1	493
	1-2 razy w miesiącu	97	3	1	138
	Kilka razy w roku	96	2	2	185
	W ogóle nie uczestniczy	86	12	2	127
Poglądy polityczne	Lewica	90	9	1	138
	Centrum	97	3	0	331
	Prawica	97	3	0	305
	Trudno powiedzieć	95	2	3	225

Tabela 6

		Czy, Pana(i) zdaniem, udział Kościoła, duchowieństwa w uroczystościach związanych z katastrofą był:				Liczba osób
		zbyt duży	taki, jak powinien być	zbyt mały	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		21	73	2	4	998
Płeć	Mężczyźni	22	73	2	4	475
	Kobiety	21	73	1	5	523
Wiek	18-24 lata	20	77	0	2	133
	25-34	16	77	3	4	190
	35-44	20	72	2	6	160
	45-54	16	77	2	5	150
	55-64	31	66	1	2	186
	65 lat i więcej	24	70	0	6	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	78	1	5	376
	Miasto do 20 tys.	24	67	3	6	131
	20-100 tys.	28	69	2	2	192
	101-500 tys.	21	74	2	3	165
	501 tys. i więcej mieszk.	26	69		4	135
Wykształcenie	Podstawowe	22	71	0	7	253
	Zasadnicze zawodowe	22	72	3	4	256
	Średnie	20	74	2	3	336
	Wyższe	21	75		4	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	22	70		8	85
	Średni personel, technicy	14	85	2		33
	Pracownicy adm.-biurowi	24	70	3	3	65
	Pracownicy usług	16	82		2	72
	Robotnicy wykwalifikowani	19	73	4	4	116
	Robotnicy niewykwalifik.	13	79	3	5	51
	Rolnicy	19	79		2	47
	Pracujący na własny rach.	23	69		8	47
Bierni zawodowo	Renciści	25	72		3	74
	Emeryci	26	69	1	4	204
	Uczniowie i studenci	17	77	2	4	77
	Bezrobotni	25	69	2	3	85
	Gospodynie domowe i inni	18	71	5	7	42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	19	76	1	3	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	16	75	4	5	80
	sekt. pryw. poza rolnict.	20	72	2	6	230
	prywatnym gosp. rolnym	21	76	3		46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	21	74	1	5	183
	501-750	17	78	3	2	121
	751-1000	22	73	2	4	154
	1001-1500	26	70	1	3	129
	Powyżej 1500 zł	28	68	1	4	143
Ocena własnych war. mater.	Złe	18	74	1	7	186
	Średnie	21	74	1	3	442
	Dobre	23	70	3	4	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7	88	1	4	55
	Raz w tygodniu	16	81	1	2	494
	1-2 razy w miesiącu	21	72	3	4	138
	Kilka razy w roku	32	59	2	7	185
	W ogóle nie uczestniczy	32	57	1	10	126
Poglądy polityczne	Lewica	36	59	2	3	138
	Centrum	23	73	2	1	331
	Prawica	16	81	1	2	305
	Trudno powiedzieć	17	69	1	12	224

Tabela 7

		Jak Pan(i) sądzi, czy katastrofa pod Smoleńskiem oraz to, co się działo w Polsce w okresie żałoby narodowej, pozostawi trwały ślad w ludziach?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		63	29	8	998
Płeć	Mężczyźni	64	30	6	474
	Kobiety	63	29	9	524
Wiek	18-24 lata	68	25	6	133
	25-34	62	34	4	190
	35-44	54	38	8	160
	45-54	65	28	7	150
	55-64	68	29	3	186
	65 lat i więcej	62	22	16	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	67	24	9	376
	Miasto do 20 tys.	70	24	6	129
	20-100 tys.	61	31	9	192
	101-500 tys.	63	32	5	166
	501 tys. i więcej mieszk.	50	45	6	135
Wykształcenie	Podstawowe	67	19	14	253
	Zasadnicze zawodowe	69	26	5	257
	Średnie	60	33	7	336
	Wyższe	53	44	4	152
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	44	3	85
	Średni personel, technicy	53	39	8	32
	Pracownicy adm.-biurowi	71	27	2	65
	Pracownicy usług	52	37	11	72
	Robotnicy wykwalifikowani	74	22	4	116
	Robotnicy niewykwalifik.	66	22	11	51
	Rolnicy	72	24	4	47
	Pracujący na własny rach.	44	45	10	47
Bierni zawodowo	Renciści	69	18	13	75
	Emeryci	63	26	11	203
	Uczniowie i studenci	62	33	5	77
	Bezrobotni	68	28	4	85
	Gospodynie domowe i inni	57	33	10	42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	62	33	5	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	60	36	4	79
	sekt. pryw. poza rolnict.	60	31	8	230
	prywatnym gosp. rolnym	61	35	4	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	71	22	7	184
	501-750	73	20	6	121
	751-1000	64	27	9	154
	1001-1500	58	34	8	129
	Powyżej 1500 zł	49	48	3	141
Ocena własnych war. mater.	Złe	67	24	9	186
	Średnie	63	30	7	442
	Dobre	61	31	7	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	75	15	10	55
	Raz w tygodniu	67	24	9	492
	1-2 razy w miesiącu	64	33	3	138
	Kilka razy w roku	55	39	6	185
	W ogóle nie uczestniczy	53	40	7	128
Poglądy polityczne	Lewica	55	37	8	138
	Centrum	63	31	6	331
	Prawica	64	31	5	305
	Trudno powiedzieć	67	20	13	225

Tabela 8

		Jak Pan(i) sądzi, czy katastrofa pod Smoleńskiem oraz to, co się działo w Polsce w okresie żałoby narodowej, ograniczy liczbę konfliktów w polityce?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		22	67	11	999
Płeć	Mężczyźni	21	71	8	476
	Kobiety	24	62	14	523
Wiek	18-24 lata	20	73	7	133
	25-34	11	81	9	191
	35-44	21	69	10	160
	45-54	23	66	11	150
	55-64	28	62	10	186
	65 lat i więcej	32	48	20	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	64	12	376
	Miasto do 20 tys.	18	68	14	131
	20-100 tys.	27	61	12	192
	101-500 tys.	22	69	10	166
	501 tys. i więcej mieszk.	18	74	7	135
Wykształcenie	Podstawowe	33	48	19	253
	Zasadnicze zawodowe	23	68	10	257
	Średnie	17	73	9	336
	Wyższe	14	79	7	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	11	80	9	85
	Średni personel, technicy	11	83	6	33
	Pracownicy adm.-biurowi	18	70	11	65
	Pracownicy usług	15	77	8	72
	Robotnicy wykwalifikowani	19	69	12	116
	Robotnicy niewykwalifik.	23	55	22	51
	Rolnicy	30	56	14	47
	Pracujący na własny rach.	9	79	12	47
Bierni zawodowo	Renciści	30	58	12	75
	Emeryci	31	55	14	204
	Uczniowie i studenci	23	72	6	77
	Bezrobotni	26	65	9	85
	Gospodynie domowe i inni	23	67	10	42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	17	78	5	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	70	16	80
	sekt. pryw. poza rolnict.	12	76	12	230
	prywatnym gosp. rolnym	29	64	8	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	22	66	12	184
	501-750	22	60	17	121
	751-1000	27	59	14	154
	1001-1500	26	65	8	129
	Powyżej 1500 zł	9	86	5	143
Ocena własnych war. mater.	Złe	24	62	13	186
	Średnie	23	65	12	442
	Dobre	21	70	9	371
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	38	52	10	55
	Raz w tygodniu	24	63	13	494
	1-2 razy w miesiącu	22	69	9	137
	Kilka razy w roku	18	70	12	185
	W ogóle nie uczestniczy	14	78	8	128
Poglądy polityczne	Lewica	18	76	6	138
	Centrum	20	72	9	331
	Prawica	27	67	7	306
	Trudno powiedzieć	23	52	24	224